

Algemene Verordening Gegevensbescherming

General Data Protection Regulation (GDPR)

en de gevolgen voor de
Remonstrantse Broederschap en de
Remonstrantse (en samenwerkings) -gemeenten

Utrecht, 8 mei 2018

Presentatie in twee delen

- Theorie
 - Doel van de EU-Verordening
 - Structuur van EU en NL wet- en regelgeving
 - Relevante wetsartikelen (*m.n. voor kerken*)
- Praktijk
 - Wat mag niet (meer)?
 - Wat moet wèl en wat moeten we gaan doen?

-
- Verbindend motto is steeds het begrip:

Gerechtvaardigd Belang

Doel van de EU-Verordening 1

De beginselen en regels betreffende de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van hun persoonsgegevens dienen, ongeacht hun nationaliteit of verblijfplaats, in overeenstemming te zijn met hun grondrechten en fundamentele vrijheden, met name met hun recht op bescherming van persoonsgegevens.

Doel van de EU-Verordening 2

De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan.
Echter, het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving en moet conform het evenredigheidsbeginsel tegen andere grondrechten worden afgewogen.

Plaats EU-Verordening

- EU-Verordening heeft automatisch kracht van wet in de EU-lidstaten; géén Richtlijn;
- Nationale parlementen kunnen d.m.v. aparte, specifieke *nationale* wetgeving de EU-verordening op ondergeschikte details nadere *nationale* wetskracht geven;
- In Nederland is dat de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensverwerking (UAVG).

Timing EU-Verordening

- De EU-Verordening is vastgesteld
(na 4 jaar overleg met 28 landen en 3.999 amendementen)
op 27 april 2016
- Inwerkingtreding op 24 mei 2016
- In Nederland treedt de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensverwerking (UAVG) in werking op 25 mei 2018.
- Implementatietijd 2 jaar; nu nog 16 dagen
- Wij starten nu samen een 'inhaalslag'

Structuur EU-Verordening

- **EU-Verordening bevat 99 artikelen**
 - 3 daarvan gericht op kerkgenootschappen
- **Voorafgegaan door 157 overwegingen**
 - 5 daarvan gericht op kerkgenootschappen
- **Overwegingen bieden belangwekkend houvast bij interpretatie van de artikelen.**

Vertrekpunt EU-Verordening

- **Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie**
 1. De Unie eerbiedigt de status die kerken en religieuze gemeenschappen volgens het nationaal recht in de lidstaten hebben en doet daaraan geen afbreuk.
 2. De Unie eerbiedigt tevens de status die levensbeschouwelijke en niet-confessionele organisaties volgens het nationaal recht hebben.
 3. De Unie voert een open, transparante en regelmatige dialoog met die kerken en organisaties, onder erkenning van hun identiteit en specifieke bijdrage.

Beginselen verwerking **1**

Art. 5 AVG

- Persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, eerlijk en transparant is (*beginselen van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie*).
- Gegevens mogen slechts worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (*beginsel van doelbinding*).

Beginselen verwerking **2**

- Gegevensverwerking mag niet excessief zijn en moet worden beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt (*beginsel van minimale gegevensverwerking, ook wel dataminimalisatie genoemd*).
- Daarnaast dienen de gegevens juist te zijn en indien nodig te worden bijgewerkt (*beginsel van juistheid*),
- mogen zij niet langer worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren dan noodzakelijk is (*beginsel van opslagbeperking*) en
- dienen zij passend te worden beveiligd (*beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid*).

Beginnselen verwerking

Verbindend motto is steeds het begrip:

Gerechtvaardigd Belang

Positie kerken in AVG

- **Artikel 9 Verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens**

Lid 1.

- **Verwerking van persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid zijn verboden!**

Dit is niet nieuw !

Positie kerken in AVG

- Artikel 9 **Lid 2.**
- Lid 1. is niet van toepassing wanneer aan één van de volgende voorwaarden is voldaan:

Positie kerken in AVG

- Artikel 9 **Lid 2 sub d.**
- de verwerking wordt verricht door een stichting, een vereniging of een andere instantie zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is, in het kader van haar gerechtvaardigde activiteiten en met passende waarborgen, mits de verwerking uitsluitend betrekking heeft op de leden of de voormalige leden van de instantie of op personen die in verband met haar doeleinden regelmatig contact met haar onderhouden, en de persoonsgegevens niet zonder de toestemming van de betrokkenen buiten die instantie worden verstrekt;

Positie kerken in AVG

- Artikel 91
- Bestaande gegevensbeschermingsregels van kerken
- Wanneer kerken en religieuze verenigingen of gemeenschappen in een lidstaat op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze verordening uitgebreide regels betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met verwerking toepassen, kunnen die regels van toepassing blijven, mits zij in overeenstemming worden gebracht met deze verordening.

Deze overgangsmaatregel heeft in de praktijk van de Remonstrantse Gemeenten vrijwel geen effect.

Begrippen in de AVG

- Persoonsgegevens
- Beleid Gegevensverwerking
- Verwerkingsactiviteiten (en Register van)
- Functionaris Gegevensbescherming
- Rollen
- Rechten van betrokkenen
- Bewaartermijnen
- Autoriteit Persoonsgegevens
- Datalekken

Persoonsgegevens

- Persoonsgegevens zijn al die gegevens die een natuurlijk persoon (*direct of indirect*) identificeerbaar maken.
- Persoonsgegevens zijn te verdelen in
 - Algemene gegevens
 - Bijzondere gegevens
 - tekstmatig (in afdruk, digitaal en/of gesproken)
 - beeldmatig (foto/film)

Persoonsgegevens

Algemene persoonsgegevens in de kerk:

- Naam, adres, woonplaats;
- ~~Geboortedatum en -plaats;~~
- Telefoonnummers en e-mailadressen;
- Facebook-, Instagram en Twitter accountnaam;

Persoonsgegevens in de kerk

Bijzondere persoonsgegevens in de kerk:

- Lidmaatschap / lidmaatschapsvorm;
- Doop- , trouw- en/of overlijdensregister;
- Overkomst- of vertrekattestatie;
- Verwelkoming als nieuw lid of vriend in een kerkdienst
 - alsmede verslaggeving hiervan in kerkblad en/of op website van de gemeente;
- Kerkblad-abonnement;
- Adreswijziging

Persoonsgegevens in de kerk

Bijzondere persoonsgegevens in de kerk:

- **Functies / taken / posities**
 - Lid Kerkenraad, Diaconie en/of commissies e.d;
 - Lid kerkbladredactie en/of webmaster e.d;
 - Contactlid, koffiedienst, kostersdienst etc.
 - Vertegenwoordiger in externe organisaties (RvK);
- **Deelnemer aan activiteiten**
 - Deelnemerslijsten van kringen, werkgroepen, cursussen e.d;
 - Overzicht/rooster van taken in de gemeenschap;
- **Overige identificerende vermeldingen in lijsten, kerkbladen en op websites (incl. foto's !).**

Persoonsgegevens in de kerk

Bijzondere persoonsgegevens in de kerk:

Kernvraag bij verwerking van bijzondere persoonsgegevens is steeds:

Is er een gerechtvaardigd belang?

Ofwel:

Is er een gerechtvaardigd belang voor het verwerken/het gebruik van bijzondere persoonsgegevens voor een gerechtvaardigde activiteit?

Zijn daarbij passende waarborgen geregeld?

- zoals bijv. *niet*-publiceren in kerkblad/op website

Persoonsgegevens in de kerk

Bijzondere persoonsgegevens in de kerk:

Vervolg vraag bij verwerking van bijzondere persoonsgegevens:

Is er een gerechtvaardigd belang, bezien vanuit zowel de betrokkene (het lid) als vanuit de verwerker (de Rem. Gemeente) om van iemands persoonsgegevens gebruik te maken bij vermelding van activiteiten en gebeurtenissen?

**Formeel: Neen! (op basis van de grondrechten)
in de praktijk ten minste: zelden**

Het leidt helaas tot sterke beperking van gemeentevorming en pastoraal omzien naar elkaar.

Beleid Gegevensverwerking

- **Beleid is concrete beschrijving van toepassing van de gekozen werkwijzen m.b.t. de relevante aspecten, zoals:**
 - rechtmatigheid en doelbinding;
 - integriteit en vertrouwelijkheid;
 - zorgvuldigheid en transparantie;
 - beperking omvang gegevens (relevantie);
 - bewaartermijnen
 - beperkingen opslagvormen;
 - verantwoordingsplicht.

Verwerkingen

- **Alle handelingen met persoonsgegevens**
 - verzamelen
 - vastleggen en wijzigen
 - opslaan en archiveren
 - raadplegen
 - toepassen
 - doorzenden
 - vernietigen

Register van verwerkingen

- **Systematisch overzicht van alle handelingen met persoonsgegevens**
'logboek'
 - met vermelding van alle verwerkingen;
 - van het doel van de verrichte verwerking;
 - van de evt. inzage, verstrekking of verwerkingsopdracht aan derden
 - van de rechtvaardigingsgrond van de verwerkingen
- **Mogelijk de 'zwaarste' nieuwe taak**

Functionaris Gegevensbescherming

- **Aanstelling van een Functionaris Gegevensbescherming ('FG') is verplicht bij overheden en bij veel organisaties die grootschalig persoonsgegevens verwerken.**
- **Ook verplicht voor organisaties die op grote schaal bijzondere persoonsgegevens verwerken en de verwerking een kernactiviteit is.**
- **Of aanstelling van een 'FG' ook voor kerken of kerkelijke gemeenten verplicht wordt, is nog niet duidelijk.**
 - **Besluitvorming over aanstelling FG wacht op advies van de nationaal toezichthouder en overleg met CIO.**

Rollen bij verwerking

- **Betrokkenen** (voorheen 'geregistreerden')
 - leden, vrienden, belangstellenden;
 - gastpredikanten e.d;
 - leveranciers van diensten en goederen;
- **Verwerkingsverantwoordelijken**
 - kerkenraad of (lokaal) bestuur
- **Verwerker**
 - ledenadministrateur en boekhouder
 - drukker/verzender kerkblad
 - (mail-)provider digitale nieuwsbrieven e.d.

Rechten van betrokkenen

- **Informatieplicht** (Art 19 AVG)
*'u bent met deze gegevens opgenomen in ons bestand',
'uw gegevens zijn als volgt gewijzigd tot...'*
- **Inzage gegevens**
 - op verzoek, kosteloos en binnen 1 maand
- **Rectificatie gegevens**
- **Beperking gegevens** (Artikel 18 AVG)
- **Gegevenswissing** (Artikel 17 AVG)
 - 'recht op vergetelheid'
- **Recht op bezwaar** (Artikel 21 AVG)

Bewaartermijnen

- **Artikel 6 lid 1, sub f AVG**
 - Bewaring is deel van het rechtmatig gegevensbeheer en
 - behoud van de gegevens niet langer duurt dan noodzakelijk is voor betrokkenheid van geregistreeerde (bij de kerk).
- **Artikel 13 lid 2, sub a AVG**
 - Bij aanvang van de verwerking vermelding van de bewaartermijn
 - (bijv. tot einde lidmaatschap door overlijden of opzegging)

Autoriteit Persoonsgegevens

- nationaal 'toezichthouder' **'AP'**
 - *voorheen College Bescherming Persoonsgegevens (voordien Registratiekamer)*
- uitvoerder van de handhaving
 - met sanctioneringsbevoegdheid (*ingrijpen en boete*)
- aanpak startperiode 'Hulpvaardige Handhaving'
- verstrekker van veel informatie over toepassing
- zie www.autoriteitpersoonsgegevens.nl

Datalekken 'Inbreuk'

Artikel 33 AVG

- Meldingsplicht aan AP binnen 3 dagen
 - tenzij geen risico voor grondrechten betrokkenen
 - echter vanwege 'bijzondere gegevens' in principe voor kerken *altijd* risico voor inbreuk op 'rechten en vrijheden' betrokkenen

Artikel 34 AVG

- Inbreuk direct melden aan 'betrokkenen'
 - bij nalatigheid kan AP optreden
- Deze verplichting bestaat al sinds 2016 vlgs. Art. 13 Wet Bescherming Persoonsgegevens

Positie Remonstranten

- De Remonstrantse Gemeenten zijn autonoom; worden niet bestuurd door een centraal bevoegd gezag
- Remonstrants landelijk bestuur (CoZa) heeft in de relatie tot de Remonstrantse Gemeenten geen positie volgens 2 BW 2.1
- Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Artikel 2 *Lid 1*
 - Kerkgenootschappen alsmede hun zelfstandige onderdelen en lichamen waarin zij zijn verenigd, bezitten rechtspersoonlijkheid.
 - *Lid 2*
 - Zij worden geregeerd door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet.

Positie Remonstranten

- *De Remonstrantse Gemeenten zijn autonoom; worden niet bestuurd door een centraal bevoegd gezag*
- *Remonstrants landelijk bestuur (CoZa) heeft in de relatie tot de Remonstrantse Gemeenten geen positie volgens 2 BW 2.1*
- **Remonstranten zijn daarmee afwijkend t.o.v.**
 - **PKN** (*synodaal bestuurd, gekozen bestuurders*)
 - **RKK** (*episcopaal bestuurd, aangewezen bestuurder*)

Positie Remonstranten

- **Kerkorde, Hfdst. 'Grondslagen' stelt**
 - **Deel 1, Sub III, lid 1**
 - De Broederschap wordt gevormd door het geheel van haar leden en vrienden.
 - **Alsmede:** alle Remonstrantse Gemeente vallen onder één KvK-inschrijving en hanteren één RSI-nummer (ANBI).
- **Tevens Kerkorde Artikel 11.1**
 - De kerkenraad is gehouden tot het bijhouden van de registers van de leden en vrienden.
 - Voor zover doopbedieningen, zegeningen van levensverbintenissen en rouwdiensten in de kerk, begrafenissen of crematies onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad of door de predikant buiten verantwoordelijkheid van de kerkenraad plaatsvinden, houdt de kerkenraad daarvan aantekening in de daartoe bestemde registers.
- **Kortom:** verhouding Remonstrantse Gemeenten t.o.v. Broederschap en/of CoZa is niet geheel zonder verwarring.

Positie Remonstranten

- Op basis van het voorgaande wordt gestreefd naar een sectorale (= kerkelijke) Gedragscode waar de Remonstrantse Broederschap en de Remonstrantse Gemeenten alsmede alle andere kerken en religieuze organisaties onder kunnen gaan vallen;
- Hieraan wordt gewerkt via overleg van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP)
 - Vervolggesprek op 15 juni 2018
 - Tom Harkema en Alexander Overdiep zijn afgevaardigd

AVG en de praktijk

- Wat mag niet / niet meer ?
- Wat moet wèl ?
- Wat moeten we gaan doen?
 - Met onmiddellijke ingang of op termijn
 - Per gemeente
 - Gezamenlijk binnen de Broederschap

AVG : Wat niet meer mag 1

- **Rondslingerende ledenlijsten**
 - in een kastje in de kerk, op de tafel in de predikants- of KR-kamer; èn thuis !
 - in de PC/laptop bij alle KR-leden e.v.a;
 - in 'the cloud' (Dropbox e.d.) zonder controle op toegang; (*Dropbox afgeraden; te kwetsbaar*)
- **Ledenadministratie**
 - in PC van penningmeester, boekhouder en/of administrateur zonder inlogcode
 - in vrij toegankelijke kast (*in kerk of thuis*)

 Remonstranten

mei

AVG : Wat niet meer mag 2

- **Publicatie ledengerelateerde gegevens**
 - in kerkblad, digitale nieuwsbrieven en/of op website zoals:
 - verhuisberichten, nieuw e-mailadres e.d.
 - andere persoonsgebonden berichten (*doop, huwelijksinzegening, ziekte, thuiskomst uit ziekenhuis, jubilea, geboorte, bloemengroet e.d.*);
 - namen/adressen toetreding nieuwe leden/vrienden
 - Idem op prikbord in de kerk
 - Ledenlijsten (óók commissie-overzichten) in combinatie met programmaboekjes e.d.
 - Landelijk 'Adresboek' (op papier)

 Remonstranten

mei/juni

AVG : Wat moet

1

1. Beleid formuleren

- welke gegevens leggen we vast; (*dataminimalisatie*)
- waarvoor leggen we die vast; (*doelbinding*)
- hoe leggen we persoonsgegevens vast;
- hoe lang houden we die vast; (*opslagbeperking*)
- wie werkt met persoonsgegevens (en wie niet)
- hoe wordt er gewerkt; (*integriteit en vertrouwelijkheid*)
 - intern èn extern (AVG gaat ook over leveranciers)
 - wie behandelt rechten betrokkenen

2. Alle leden informeren

3. Formulieren maken / aanpassen

- expliciete toestemming vragen

 Remonstranten

sept.

AVG : Wat moet

2

4. Opslag voor gebruik en archivering

- Werkwijzen vastleggen

5. Register van verwerkingen (*Logboek*) aanmaken en bindende afspraken maken over bijhouden.

6. Verwerkersovereenkomsten opstellen en archiveren (met name met externe partijen)

 Remonstranten

okt/nov.

AVG : Wat moet

3

7. In Kerkenraad werkwijzen vastleggen voor beveiligde toegang en gebruik van persoonsgegevens

- voor archivering, evt. ook anonimisering
- werkwijzen vastleggen in overdrachtsdossiers KR-leden en verwerkers;
- werkwijzen vastleggen voor gemeenschappelijk gebruik gegevens
 - gemeentelijke gegevens t.b.v. landelijke activiteiten (bijv. AdRem) Art. 26 AVG

sept/okt.

AVG : Wat moet

4

8. Leden en vrienden informeren

- Achtergrondartikel in Kerkblad juli/aug
- Ledenbijeenkomst voor info en vragen over
 - Actuele gegevensinzage (Recht op inzage)
 - Directe aanpassing gegevens (Recht op wijziging)
 - Uitleg over bevoegden verwerking en beheer
 - Uitleg over externe verwerkers
 - Uitleg over Register Gegevensverwerking
 - Uitleg over plaats Functionaris Gegevensbescherming sept/okt.

9. Presentatie Concept-Beleidsstuk m.b.t. Gegevensbescherming sept/okt.

AVG : Wat moet

5

9. Maak afgeschermd deel website(s)

- voor weergave in tekst en/of beeld waarop informatie leidt tot identificeerbaarheid van leden/vrienden en andere betrokkenen
 - ledenlijsten/adreslijsten
 - samenstelling en bereikbaarheid van kerkenraad/bestuur, functionarissen (kosters), commissies/werkgroepen, contactleden, kringen
 - (beeld)verslagen van activiteiten
- Gebruik van *tool* voor wachtwoorden, bijvoorbeeld met 'captcha'
- Scherm dit deel website af voor zoekmachines

 Remonstranten

najaar

AVG : Wat kan

1

- Vanuit Landelijk Bureau (CoZa)
 - Opstellen van basis voor Kerkbladartikel t.b.v. gemeenten
 - Opstellen en plaatsen van webpagina over AGV en RB (i.c.m. Privacyverklaring Website)
 - Opstellen van Modelformulieren en Register t.b.v. Gemeenten en Landelijke Leden
 - Opstellen van Model voor Privacyverklaring voor gemeentelijke websites
 - Opstellen van Model voor Melding Datalek (incl. bijv. verlies van USB-stick)

 Remonstranten

juni

AVG : Wat kan

2

- Vanuit Landelijk Bureau (CoZa)
 - Aanwijzen van Portefeuillehouder CoZa;
 - Aanwijzen van Adviseur AGV voor gemeenten, Taakgroepen, Instellingen en Fondsen;
 - Scholing faciliteren voor landelijk beheerder ledenadministratie en relatiebeheersysteem
 - Vernieuwen artikel in Handboek KR-leden
 - Afstemmen met kerkgenootschappen en religieuze vereniging t.b.v. samenwerkingsgemeenten
 - Afstemmen met VU over beheer Seminarium/ Arminius Instituut

 Remonstranten

z.s.m.

AVG : Wat moet (voor wat kan)

- Vanuit Landelijk Bureau (CoZa)
 - Opstellen (*op de kortst mogelijke termijn*) van een werkplan waarin alle hiervoor genoemde activiteiten zijn opgenomen;
 - *Dit toont betrokkenheid en zorg en draagt bij aan hulpvaardige handhaving vanuit AP*

mei

 Remonstranten

Algemene Verordening Gegevensbescherming

**en de gevolgen voor de
Remonstrantse Broederschap en de
Remonstrantse (en samenwerkings) -gemeenten**

*Informatie, vragen, suggesties: Alexander Overdiep
remonstranten@overdiep.nl*